

Jak jsem se stala rytířkou

Kateřina Křišťůvková, 16. 3. 2025

Je 2. prosince 2024. Stojím u sporáku, zvoní telefon. Volá Helena z norské ambasády. Oznamuje mi, že pro mě má překvapení, takový předčasné vánoční dárek. Odpovídám, že se trochu bojím. A vážně se bojím – co jestli norské fondy vypsalý další výzvu šitou na míru našemu překladatelskému spolku a já budu muset řešit, jestli zvládneme ještě jeden grant, nebo ne? Vzápětí se dozvídám, že o grant nejde – norský král se rozhodl udělit mi Norský královský řád za zásluhy ve stupni rytířka 1. třídy. Helena má za úkol zjistit, jestli ho přijmu. Jsem v naprostém šoku a koktám, že na takovou otázku se snad nedá odpovědět ne. Helena mi říká, že v tom případě dá vědět do Norska, a pak se domluvíme na předání. Vyděšeně se ptám, jestli u toho musí někdo být. Helena mě uklidňuje, že nemusí, záleží na mně, koho si pozvu, předání může klidně proběhnout jen v úzkém rodinném kruhu. Ale psst, zatím je tahle informace tajná. Na závěr telefonátu chce vědět, jestli mám radost. Asi jsem jí nedala dostatečně najevo. Jasně že mám. Když zavěsíme, brečím do hrnce. Pak píšu manželovi a dětem, že budu rytířka, ale že se to ještě nesmí nikde říkat. Dcera se zajímá, jestli si pro řád dojezu na našem koni. Pobaví mě představa, jak na kobyle klušu Bubenčí. Chvilí přemítám o tom, kdo mě asi nominoval, ale v předvánočním shonu brzy všechno pouštím z hlavy.

Je 6. ledna 2025. Sedím u počítače a překládám. Píše mi Helena z ambasády, že dorazil oficiální dopis k udělení řádu, ceremonie proběhne na rezidenci a mám si určit formát. V e-mailu taky stojí, že můžu požádat o audienci u krále, abych mu za řád osobně poděkovala. Znovu brečím. Pak odepisuju, že jsem sice v prosinci říkala, hlavně ať je u toho co nejmíň lidí, ale že když se kvůli úmrtí velvyslance zrušila vánoční recepce, možná by stálo za to pozvat kolegy a vidět se s nimi? A vyzvídám, kdo mě nominoval. Mám v podezření ambasádu a Norlu (Norwegian Literature Abroad, organizaci, která podporuje vydávání překladů z norštiny do jiných jazyků). Helena odpovídá, že nominaci podala ambasáda na Danielin podnět a doporučení napsali Martin za Překladaatele Severu, Michal za Skandinávský dům a Dina za Norlu. Píšu Daniele a doluju z ní další podrobnosti. Po její odpovědi už zase brečím.

V rámci příprav slavnostního předání se ptám ještě na audienci – jestli mám požádat a jestli mě potom doopravdy pozvou, anebo jestli je to jen taková zdvořilostní formalita a na žádost mi odpoví, že poděkování mailem stačí? Helena neví. Volám Jarce Vrbové, která tentýž řád dostala už před lety. Je nadšená, nabádá mě, ať určitě o audienci požádám, sama na ní byla a prý to bylo bezvadné. Líčí mi, jak dostala pokyn zazvonit na zvonek u vrat královského zámku a jak se jí král vyptával na Havla. Propadám panice. Jako vážně bych měla mluvit s norským králem?

Navzdory původnímu přesvědčení se rozhodnu pro velkou recepci. Obvolávám a obepisuju rodinu a nejbližší přátele a kolegy překladatele. Všichni jásají a gratulují mi. Mnohokrát odpovídám na otázku, jestli mám meč nebo jestli ho dostanu. Jitka mi píše: „To je neskutečný!! Ty budeš mluvit s živým KRÁLEM!! Jsem na tebe pyšná!!“ Jo, je to neskutečný, pořád mám pocit, že se mi to zdá.

Je 4. února. Na ambasádě se koná [slavnostní předání řádu](#) – diplomu a insignií. Akce je norský neokázalá a civilní. Řád mi předává chargé d'affaires Kristian Ødegaard. Pronáší řeč, potom trochu zápolí se zapeklitým zapínáním modré mašle s křížem, ale nakonec se mu podaří nad ním zvítězit. Dostávám květiny a jako překvapení tři velké čokolády Stratos, které miluju. Čtu děkovnou řeč. Celý večer se nese ve velmi příjemné atmosféře. Dostávám další květiny a dary.

Je 5. února odpoledne. Po poradě s Danielou, jak nejlépe oslovit královský palác, odesílám královskému adjutantovi (pobočníkovi) žádost o audienci. Jarka mě uklidnila, že v jejím případě mezi odesláním žádosti a audiencí uplynul asi půlrok. Budu mít tím pádem dost času na psychickou přípravu. Maluju si, jak pojedou do Norska někdy na podzim, až budou krásně barevné stromy, a jak si tam udělám pár prima výletů.

Je 6. února dopoledne. Přichází odpověď od královského adjutanta. Nabízí mi termíny 14. 2., 28. 2. a 7. 3. Nevěřicně na e-mail třeštím oči. To abych si na cestu ke královskému zámku pořídila nesmeky. Dobře si pamatuju, jak loni na přelomu února a března vypadaly chodníky a silnice v Hamaru. Zároveň mi hlavou bleskne, co si jenom vezmu na sebe, a jestli platí poučka, vtlučená nám do hlavy za studií, že správný Nor tyká i králi. (V norštině se totiž vykání v sedmdesátých letech 20. století zrušilo.) Vybírám si termín 7. 3., ať mám aspoň trochu času na přípravu, a vzápětí přicházejí pokyny k průběhu audience: co mám mít na sobě, že se v zámku nesmí fotit, kde mám v kolik být, kdo si mě tam přebere a kam mě odvede. Preposílám instrukce holkám z Elgu. Karolína píše, že se ztratila už v druhé větě.

Je 27. února. Zjišťuju, že figuruju v oficiálním královském programu. Stojí tam, že v 11 h má král zasedání s ministry a ve 12 h přijme Kateřinu Křišťůfkovou, rytířku 1. třídy Norského královského řádu za zásluhy. To znamená, že na audienci budu sama! (Jarka říkala, že jich bylo asi sedm.) Můj stres se rázem zvyšuje tak o dvě stě procent. Daniela mě chlácholí, že by mi stejně nikdo jiný nepomohl. Hm, nejspíš má pravdu. Dumám o tom, na co se mě král asi zeptá.

07.03.2025	Statsråd H.M. Kongen holder statsråd på Det kongelige slott (11.00).
07.03.2025	Audiens H.M. Kongen mottar Kateřina Křišťůfková, utnevnt til Ridder 1. klasse av Den Kongelige Norske Fortjenstorden, i audiens (12.00).
07.03.2025	Ski-VM 2025: Langrenn DD.KK.HH. Kronprinsen og Kronprinsessen er til stede under 4x7,5 km stafett for kvinner i Granåsen (14.00).
07.03.2025	Ski-VM 2025: Hopp DD.KK.HH. Kronprinsen er til stede under hopp stor bakke for kvinner i Granåsen (16.15).

Je 6. března. Letím do Norska. Řád a oblečení ke králi si raději беру na palubu letadla. Nechci riskovat, že se mi ztratí v odbaveném zavazadle. Cestou na letiště mě napadne, jestli bezpečnostní kontrola nebude mít problém s dlouhým ostrým zapínáním řádu připomínajícím velký zavírací špendlík. Nemá. Zato má problém se švýcarským nožem, který leží zapomenutý hluboko v jedné kapsičce mé kabelky. Daniela mi píše, že můžu být ráda, že mi nůž objevili na letišti a ne až na zámku. (Jak se pak ukáže, tam by to asi problém vůbec nebyl.) V Norsku praží slunce a je šestnáct stupňů. Po sněhu takřka ani památky. Média dokola opakují, že jde o nejteplejší šestý březen v historii meteorologických měření. Nesmeky vážně nebudou potřeba. V zimním kabátu a kozačkách nejenže vypadám nepatřičně, ale ještě se příšerně potím.

Je 7. března. Probouzím se s čerstvě rašícím oparem. Skvělé, to budu krasavice. Oblékám se a připínám si řád, jehož nošení má svá pravidla – v přítomnosti krále je ho třeba mít vždy. Moje hostitelka Eva mě fotí na své terase, ze které je obvykle skvostný výhled na celé Oslo. Dneska ho ale halí mlha. Nevadí, i díky ní je našťastí chladněji, tak se aspoň neupeču.

Ve tři čtvrtě na dvanáct se mám hlásit u hlavního vstupu do zámku, který se nachází pod balkonem. Už v půl dvanácté kroužím kolem jezdecké sochy krále Karla Johana na prostranství před zámkem.

Z dálky si prohlížím zavřená velká vrata.

Uvažuji o tom, komu se ohlásím, když tady kromě dvou čestných stráží nikdo není. Píšu Karolíně. Odpovídá, ať vyčkám, že třeba úderem tři čtvrtě někdo vyjde ven. Dvě minuty před tři čtvrtě se vrata otevírají a vykukuje z nich blondatá slečna s vysílačkou. Váhavě přistupuju blíž a ptám se jí, jestli tady mám počkat. Říká mi: „Ty jsi Kateřina Křišťůfková?“, a když kývnu, zve mě dál. Odvádí mě do protokolární místnosti, kde mám podle pokynů z e-mailu podepsat protokol o audienci. Očekávám, že se podškrábnu pod nějaký řádek s datem a stručnou informací, že mě král přijal. Ale ne, slečna mi říká, že do protokolární knihy, vázané v kůži a zdobené zlatou

ražbou, můžu napsat králi pozdrav. Pozdrav?! Na to nejsem připravená! Proč to neřekli, něco bych si nachystala. Šrotuje mi v hlavě. Nakonec něco vymyslím. Při psaní ovšem udělám chybu a musím v té krásné knize jedno slovo škrtnout. Ach jo. Pak v místnosti čekám, až si pro mě přijde knekt (vítač a uvaděč návštěv). Ten mě má za pět minut dvanáct odvést do Ptačí komnaty, královského předpokojce. Všude dokola jsou police s knihami, a tak si je zatím prohlížím. V jedné sekci vidím nahoře červené *Sbírky norských zákonů*, dole se skví *Královské ságy* Snorriho Sturlusona. A mezi tím *Norští běžkaři* v šesti svazcích, rozdělení pěkně podle krajů. To je prostě Norsko v kostce.

Přichází knekt a vede mě po schodech nahoru. Očekávám nějaká bezpečnostní opatření, minimálně průchod rámem jako na letišti, ale kde nic tu nic. Ani tu občanku nechtějí vidět. No, to je prostě taky Norsko. Míjíme vstup na balkon, ze kterého se nabízí nádherný výhled na Zámecké náměstí a třídu Karla Johana. Odsud královská rodina na Den ústavy 17. května mává defilujícími dětským průvodům. Knekt mě předává v Ptačí komnatě adjutantovi. Ten se mnou chvíli konverzuje o tom, kde jsem se naučila norský, jaký je můj oblíbený norský spisovatel, kolikrát jsem byla v Norsku a tak podobně. Pak mi popisuje místnost. Výmalba na stěnách pochází z roku 1843 a zachycuje devětatřicet celoročních druhů norských ptáků plus šest letních. Ze stropu na nás shlíží orl mořský. Po tomhle krátkém historickém exkurzu mi adjutant líčí, jak bude audience probíhat. Říká: „Až hodiny v královské pracovně, které jdou nejpřesněji na celém zámku, odbijí dvanáctkrát, dojdou ke dveřím, zaklepu na ně, otevřu, uvedu tě, ty půjdeš dál, král ti ukáže, kam si máš sednout, a až audience skončí, tak to poznáš.“ Patrně se tvářím vyděšeně, protože ještě dodá: „Nemusíš se ničeho bát, náš král je nejhodnější král na světě.“

Hodiny odbíjejí. Adjutant klepe, představuje mě, vcházím a přeju dobrý den. Král stojí za velkým pracovním stolem. Na svůj věk (21. února mu bylo 88 let) vypadá výborně. Podáváme si ruce. Pokyne mi, abych si sedla na židli před stolem. Mám z domova pečlivě nacvičené poděkování ve dvou větách, kterým hodlám začít, a pak se zkrátka uvidí. Jenže král mě předběhne: poděkuje mně, čímž mě totálně vykolejí. Svě dvě věty okamžitě zapomenu

a blekotám něco spatra. Když se mě pak ale zeptá, jak jsem se dostala k norštině, uklidním se. Na tuhle otázku jsem odpovídala už tisíckrát v různých jazycích. Povídáme si dál, nejdřív o tom, jak je důležité umět cizí řeči. Říkám, že Severané se mají, když si vzájemně rozumějí. „No, jenom s těmi Dány je to složité, jak mluví s tím knedlíkem v krku,“ směje se král a já se směju s ním. Probíráme všechno možné, bavíme se o knihách, o vztahu mezi švédštinou a norštinou a mezi češtinou a slovenštinou, král se k mému překvapení dotýká i mezinárodní situace a vyjadřuje obavy z toho, co se momentálně ve světě děje. Nemůžu než přitakat a přiznat, že jeho obavy sdílím. Pak přecházíme k méně závažným tématům, jako je právě probíhající mistrovství světa v klasickém lyžování v Trondheimu. Říkám, že co se sportů týče, jsem velká fanyнка biatlonu. Král kýve hlavou: „Já taky, já taky.“ Ruce má položené na desce stolu a já na hodinkách na jeho zápěstí vidím, že se bavíme už deset minut (které ovšem utekly jako voda). Napadne mě, jak dlouho tady proboha ještě budu? Myslela jsem, že se mnou král prohodí pár vět, a půjdu. Když se zvedne a znovu mi poděkuje, čímž naznačí, že je audience u konce, ukazují hodinky čtvrt na jednu. Strávila jsem s ním o samotě patnáct minut a docela dost jsme se spolu nasmáli! Přeju mu krásný zbytek dne a hezký víkend a odcházím. V Ptačí komnatě si mě opět přebírá adjutant a ptá se, jak to šlo. „Dobře,“ říkám, „je to vážně nejroztomilejší král na světě.“

Adjutant mě předá knektovi, knekt slečně s vysílačkou a ta mě vyprovodí ven. Vrata se zavřou. Chvilí stojím před palácem celá tumpachová. Protože z audience neexistuje žádný obrazový záznam, napadá mě, že tenhle zážitek budu muset aspoň sepsat. Pak běžím do Norly, kde na mě čekají s obědem a dortem. Trvali na tom, že jim po audienci musím přijít vylíčit, jaké to bylo. Hned ve dveřích na mě vyhrknou: „Neřikal král, kam se chystá na dovolenou? Odjíždí někam na tři týdny, a bez Sonji!“ Musím přiznat, že nevím, na to jsem se ho vážně neptala. Dort, ozdobený mj. královskou korunkou a nápísem „Hipp hurra for deg, Katerina!“, chutná výtečně. Navíc oceňuju, že cukrář/ka zvládl/a i diakritiku.

Večer odjíždím do Spydebergu za „svou rodinou“ Svennebyových, u které jsem se před osmadvaceti lety naučila plyně norsky.

Je 8. března. Berit a Trond Svennebyovi jsou z řádu snad ještě nadšenější než já. Jen si to představte, to se takhle v devadesátkách na čtyři měsíce ujmete triadvacetileté studentky norštiny z východního bloku a ona o tři dekády později dostane Norský královský řád za zásluhy. Jdeme s Berit do místní knihovny, kde to všechno tenkrát začalo – právě tam jsem

totiž objevila knihu, která se později stala mým prvním překladem z norštiny. Následně korzujeme po vsi. Berit se mnou chlubí všem, které potkáváme. Každý, kdo o audienci slyší, je u vytržení, i pro Nory je to mimořádná událost. Navíc je dneska MDŽ a tenhle svátek má tady úplně jiný zvuk než u nás. Odpoledne přijíždí novinář z místního deníku a pořizuje se mnou, Trondem a Berit [rozhovor](#), který – doplněný o spoustu fotek – uveřejní v internetovém vydání ještě tentýž večer. Tiskem pak vyjde v následujícím týdnu. Svennebyovi si užívají svou chvilku slávy. Mají takovou radost, že tím tu moji ještě umocňují. Tenhle moment si budeme pamatovat všichni.